

בבית דין הקונגרס

לפני: משה לנדוי, אב בית-הדין
ד"ר דוד מרץ, מ"מ אב בית-הדין
יעקב ינון, מ"מ אב בית-הדין

ה ח ל ט ה

=====

ביום 4.1.76 פנה יו"ר נשיאות הוועד הפועל הציוני בשם הנשיאות אל אב בית-דין הקונגרס בבקשה שבית-הדין יפרש, בהתאם לסעיף 49(א) פסקא ו (א) של חוקת ההסתדרות הציונית העולמית, את סעיף 43 של החוקה. שזה לשונו:

"אם בתקופה שבין קונגרס לקונגרס יתפנה מאיזו סיבה שהיא מקומו של יו"ר ההנהלה, יבחר הוועד הפועל במושב הקרוב יו"ר חדש מקרב חברי ההנהלה. עד בחירתו ימלא תפקיד היו"ר אחד מחברי ההנהלה, שייבחר על ידיהם ברוב קולות".

מקומו של יו"ר ההנהלה התפנה עקב פטירתו של פנחס ספיר ז"ל. ועל סדר היום של המושב הנוכחי של הוועד הפועל, שהוא המושב הראשון לאחר פטירתו, הועמד סעיף "בחירת יו"ר ההנהלה הציונית", לישיבה במוצאי היום הזה 6.1.76. לפי אותו סדר יום עומד המושב להסתיים ביום 8.1.76. שאלה הפרשנות שבית-הדין נתבקש להכריע בה, נוסחה במכתב הנ"ל של יו"ר נשיאות הוועד הפועל המילים אלה:

"יתכן שבמושב הוועד הפועל הציוני שבפתח היום יוצע כי המושב יחולק לשתי ישיבות, אחת בשבוע זה והשניה בעוד חודשים מספר וכי יו"ר ההנהלה ייבחר, לא כעת בישיבה הראשונה אלא בישיבה השניה, כנראה בקיץ.

...

לנשיאות ענין בהבהרת השאלה אם סעיף 43 של החוקה... מרשה לוועד הפועל לקבל החלטה על חלוקת המושב לשתי ישיבות ועל דחיית בחירת יו"ר ההנהלה לישיבה השניה, בעוד כמה חודשים..."

פנית הנשיאות של הוועד הפועל באה על פי מכתב של פרקליט ההסתדרות הציונית, גם הוא מיום 4.1.76, ואליו מצורפים שני מכתבים, של עורך הדין י. רוסטשנטרייך (מיום 19.12.75) וא. גיצלטר (מיום

2.1.76), המחווים את דעתם כי תתכן דחיית המשך מושבו של הוועד הפועל לשם בחירתו של יו"ר ההנהלה לתאריך אחר ושהחלטה על כך טעונה רק ברוב רגיל, בהיותה החלטה בענין פרוצדורלי.

לשם בירור הבקשה הזאת הרכיב את בית-הדין --- של שלושה שופטים. בהסכמת כל הנוגעים בדבר (ראה סעיף 50 פסקא 1 (א) של החוקה ותקנה 6(ד) של תקנות בית-דין הקונגרס). בישיבה שקיימו אמא הופיעו לפנינו הפרקליט, אשר לא נקט עמדה לגבי השאלה המשפטית, אך הציע על קושי בקשר לבחירת יו"ר נשיאות הוועד הפועל; מר משה ריבלין. בשם ההנהלה הציונית, אשר לא נקטה עמדה בנושא הדין: מר מ. דיין והרב ד"ר יוסף שטרנשטיין, בשם האיגוד העולמי של הציונים הכלליים, שביוזמתו באה פניה זו אל בית-הדין, ועורך-דין ד"ר ש. פלד ומר דב צפיר, בשם תנועת העבודה הציונית. מר משה קלר נתמנה מזכיר בית-הדין.

בפתח דברינו אנו מביעים את מורת רוחנו על כך שיוזמי הפניה הזאת השווה את פניהם עד כדי כך שבית-הדין לא היה יכול לשמור על המועדים הקבועים בתקנותיו והיה נאלץ לכנס את ישיבתו באופן בהול.

סעיף 43 של החוקה העומד לדיון כבר צוטט לעיל. סעיף 36 של החוקה קובע לאמור:

"נשיאות הוועד הפועל רשאית להחליט ברוב של שני שליטים מחבריה, לאחר שמיעת ההנהלה, לדחות את מושב הוועד הפועל בגלל נסיבות מיוחדות יוצאות מגדר הרגיל. על החלטה זו חלות הוראות סעיף 16, בשינויים המחוייבים לפי הענין".

(סעיף 16 הוא הסעיף הדין בדחיית הקונגרס, והוא מאפשר ערר לבית-דין הקונגרס על החלטת הדחייה).

על הארכת זמן המושב של הוועד הפועל חלה תקנה 8 של תקנות הוועד הפועל הציוני:

"להארכת זמן המושב לאחר פתיחתו דרושה החלפה, שנתקבלה בנוכחותם של לא פחות משני שלישים של חברי הוועד הפועל בעלי זכות ההצבעה ברוב של שני שלישים מהנוכחים בעלי זכות הצבעה".

הננו סבורים שסעיף 36 של החוקה חל על דחיית מושב של הוועד הפועל לפני תחילת המושב בלבד. זאת אנו למדים ממסירת הסמכות הזאת לנשיאות הוועד הפועל. אילו דן סעיף זה גם בדחיית המושב אחרי התכנסותו, מתקבל על הדעת שהסמכות היתה נמסרת לוועד הפועל עצמו.

תקנה 8 של תקנות הוועד הפועל דנה בהארכת המושב. דעתנו היא שבתקנה זו מדובר בהוספת ימי ישיבות או ישיבות למושב מעבר לקבוע בסדר היום, ואף היא אינה מאפשרת את הפסקת המושב למשך חודשים, מעבר להפסקה סבירה לזמן קצר. הוראה אחרת בדבר דחיית מושב של הוועד הפועל לא מצינו בחוקה ואף לא בתקנות. את סעיף 63 של החוקה המאפשר קביעת הוראות לשעת חירום אינו חל על דחיית מושב של הוועד הפועל (ראה סעיף 36, סיפא, המפנה אל סעיף 16, ועיין בפסקא 3 לסעיף 16).

עורכי הדין רוטנשפרייך וגליצטר חיוו דעתם שניתן לדחות את בחירת יו"ר ההנהלה לא בדרך דחיית המושב, אלא בדרך דחייה של ישיבות המושב, באופן ששיבה נוספת תתקיים בעוד כמה חודשים ובה ייבחר יו"ר ההנהלה. לדעה זו אין אנו מסכימים.

אכן, בסעיף 17, פסקה 1(ג) של תקנות הוועד הפועל נאמר כי הוועד הפועל רשאי להחליט "לדחות הצבעה על הצעה למועד אחר". אבל ההוראה המחייבת של סעיף 43 לחוקה, שהינה החוק העליון של ההסתדרות הציונית העולמית, שאם מתפנה מקומו של יו"ר ההנהלה בין קונגרס לקונגרס ייבחר יו"ר חדש במושב הקרוב של הוועד הפועל, עדיפה על ההוראה הדיונית שבתקנה 17 הנ"ל של תקנות הוועד הפועל. גלויה בסעיף 43 כוונתו של המחוקק שנוכח חשיבותו המרכזית של תפקיד יו"ר ההנהלה תקצר ככל האפשר התקופה שבה תישאר ההנהלה ללא יו"ר נבחר. מגמה זו בולטת גם בהשוואת פסקה 1 של סעיף 43 עם פסקה 2 שבו האומרת שאם מתפנה מקומו של אחד מחברי ההנהלה בין קונגרס לקונגרס ייבחר הוועד הפועל חבר חדש במקומו. כאן לא נאמר "ייבחר במושב הקרוב". כי בחירה זאת נראתה פחות דחופה מבחירת יו"ר חדש להנהלה.

הרעיון לפצל את ישיבת המושב של הוועד הפועל, באופן ששיבה נוספת תתקיים רק כעבור חודשים, היה מביא לעקיפת מצוותו המפורשת של סעיף 43 לחוקה. ראינו לעיל כי משהוחל במושב של הוועד הפועל יש להמשיך בו ברציפות, ואין אפשרות להפסיקו אלא להאריכו בלבד בדרך הקבועה בתקנה 8 לתקנות הוועד הפועל המתחיל במושב אומרים לו גמור. "דחיית הישיבה" למשך חודשים אינה אלא דחיית המושב במסווה לשוני אחר. דחייה כזאת יכולה להתבצע רק בדרך כינוס מושב חדש של הוועד הפועל. אבל מושב חדש כזה לא יהיה עוד "המושב הקרוב", כמשמעותו בסעיף 43 של החוקה.

לפיכך תשובתנו לשאלה שהובאה לפנינו היא: אי אפשר לדחות את ישיבת המושב של הוועד הפועל שעל סדר יומה עומד עניין בחירת יו"ר ההנהלה הציונית, (מעבר להפסקה סבירה, כמקובל בניהול ישיבותיו של הוועד הפועל), לא ברוב רגיל של המצביעים ואף לא באיזה רוב קולות אחר. דחייה כזאת תהיה נוגדת את סעיף 43 של החוקה.

נכון הדבר שבחירת יו"ר הנהלה חדש להסתדרות הציונית העולמית בין קונגרס לקונגרס (וגם בחירתו בקונגרס עצמו) עלולה לעיתים לגרום לקשיים בתאום הזמנים עם בחירת יו"ר של עוצרת הסוכנות היהודית לישראל המשמש, לפי ההסכם לשינוי המבנה של הסוכנות, גם כיו"ר הנהלת הסוכנות. לפי סעיף 3 לתוספת להסכם על הקמתה מחדש של הסוכנות היהודית לישראל קיימת הבנה שיו"ר ההנהלה הציונית ישמש גם כיו"ר העוצרת וההנהלה של הסוכנות. קשיים כאלה אין בהם כדי לשנות את הפירוש הנכון של חוקת ההסתדרות הציונית העולמית, כפי שפרשנוה. אין זה מתפקידנו ואף לא מסמכותנו לפרש הוראות הנוגעות למוסדות הסוכנות היהודית לישראל. אם אמנם ייווצרו קשיי תיאום אחרי בחירת יו"ר הנהלה הציונית, בוודאי יעשו מוסדות ההסתדרות הציונית ביחד עם מוסדות הסוכנות היהודית למען יישור ההדורים.

ניתן היום, ד' בשבט תשל"ו - 6.1.1976.

(-)	(-)	(-)
מ"מ אב בית-הדין יעקב ינון	מ"מ אב בית-הדין ד"ר דוד פרץ	אב בית-הדין משה לנדוי